МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Філологічний факультет
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. В. Михальченко
30 серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛІНГВІСТИКА

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література),

освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (англійська)»

2023 – 2024 навчальний рік

Розробник: Рускуліс Лілія Володимирівна, професор кафедри української мови і літератури, доктор педагогічних наук, професор _____(Рускуліс Л. В.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (Рускуліс Л. В.)

«28» серпня 2023 р.

Анотація

У процесі вивчення дисципліни «Психолінгвістика» розглянуто предмет психолінгвістики, причини виникнення, галузеву приналежність; історію зародження й розвитку психолінгвістики; прикладні аспекти психолінгвістики; з'ясовано засади експериментальної психолінгвістики, основні поняття й терміни її; проаналізовано шляхи формування мовної особистості, її мовні здібності: структура, зміст; схарактеризовано поняття «мовленнєва діяльність», її структуру й механізми; моделі мовленнєвої діяльності; мовленнєву діяльність у соціокультурному мовному контексті; сприйняття мовлення, розуміння мовлення як мисленнєво-мнемічний процес, моделювання розуміння мовлення; процес породження мовленнєвого висловлювання; ; розкрито проблеми філогезу мовлення та теорії виникнення мовлення (теорія виникнення мови зі звуків, що успадковані від тваринних предків; створення мови силою людського розуму); окреслено передумови виникнення потреби в спілкуванні; схарактеризовано особливості дитячого мовлення, ігрові лінгвістичні «породження» в мовленні дитини; питання розвитку «проблемних» дітей: мовлення, інтелект, знаки; з'ясовано проблеми двомовності й культури, особливості розвитку «двомовної дитини»; ранній розвиток нерідної мови як проблему навчання операцій зі знаками; сформульовано поняття тексту в лінгвістиці та психолінгвістиці; категорійну ієрархію тексту (цілісність, зв'язність, членованість); інтерпретацію тексту як результату переведення змісту повідомлення.

Ключові слова: психолінгвістика, мовлення, мовна особистість, мислення, філогенез мови, онтогенез мови.

Summary

In the process of studying the discipline "Psycholinguistics" the subject of psycholinguistics, the causes of its origin, its branch affiliation, the history of psycholinguistics origin and development, the applied aspects of psycholinguistics are considered. The principles of experimental psycholinguistics, its basic concepts and terms are clarified. The ways of language personality formation, his or her language abilities (the structure, the content) are analyzed. The concept of "language activity", its structure and mechanisms, models of language activity, language activity in the socio-cultural language context, language perception, language comprehension as a thought-mnemonic process, modeling of language comprehension, the process of generating speech are characterized. The problems of language phylogeny and the theory of the language origin (the theory of language origin from sounds inherited from animal ancestors; the creation of language by the power of the human mind) are revealed. The prerequisites for the emergence of communication needs are given. The features of children's speech, the game linguistic "products" in the child's speech, the issues of the development of the "problematic" children, speech, intelligence, signs are characterized. The problems of bilingualism and culture, the features of the development of "a bilingual child", an early development of the non-native language as a problem of learning operations with signs are defined. The concept of text in linguistics and psycholinguistics, the categorical hierarchy of the text (its integrity, coherence, division into parts), an interpretation of the text as a result of translating the content of the message are presented.

Key words: psycholinguistics, speech, linguistic personality, thinking, language phylogeny, ontogenesis of language.

Анотація

У процесі вивчення дисципліни «Психолінгвістика» розглянуто предмет психолінгвістики, причини виникнення, галузеву приналежність; історію зародження й розвитку психолінгвістики; прикладні аспекти психолінгвістики; з'ясовано засади експериментальної психолінгвістики, основні поняття й терміни її; проаналізовано шляхи формування мовної особистості, її мовні здібності: структура, зміст; схарактеризовано поняття «мовленнєва діяльність», її структуру й механізми; моделі мовленнєвої діяльності; мовленнєву діяльність у соціокультурному мовному контексті; сприйняття мовлення, розуміння мовлення як мисленнєво-мнемічний процес, моделювання розуміння мовлення; процес породження мовленнєвого висловлювання; ; розкрито проблеми філогезу мовлення та теорії виникнення мовлення (теорія виникнення мови зі звуків, що успадковані від тваринних предків; створення мови силою людського розуму); окреслено передумови виникнення потреби в спілкуванні; схарактеризовано особливості дитячого мовлення, ігрові лінгвістичні «породження» в мовленні дитини; питання розвитку «проблемних» дітей: мовлення, інтелект, знаки; з'ясовано проблеми двомовності й культури, особливості розвитку «двомовної дитини»; ранній розвиток нерідної мови як проблему навчання операцій зі знаками; сформульовано поняття тексту в лінгвістиці та психолінгвістиці; категорійну ієрархію тексту (цілісність, зв'язність, членованість); інтерпретацію тексту як результату переведення змісту повідомлення.

Ключові слова: психолінгвістика, мовлення, мовна особистість, мислення, філогенез мови, онтогенез мови.

Summary

In the process of studying the discipline "Psycholinguistics" the subject of psycholinguistics, the causes of its origin, its branch affiliation, the history of psycholinguistics origin and development, the applied aspects of psycholinguistics are considered. The principles of experimental psycholinguistics, its basic concepts and terms are clarified. The ways of language personality formation, his or her language abilities (the structure, the content) are analyzed. The concept of "language activity", its structure and mechanisms, models of language activity, language activity in the socio-cultural language context, language perception, language comprehension as a thought-mnemonic process, modeling of language comprehension, the process of generating speech are characterized. The problems of language phylogeny and the theory of the language origin (the theory of language origin from sounds inherited from animal ancestors; the creation of language by the power of the human mind) are revealed. The prerequisites for the emergence of communication needs are given. The features of children's speech, the game linguistic "products" in the child's speech, the issues of the development of the "problematic" children, speech, intelligence, signs are characterized. The problems of bilingualism and culture, the features of the development of "a bilingual child", an early development of the non-native language as a problem of learning operations with signs are defined. The concept of text in linguistics and psycholinguistics, the categorical hierarchy of the text (its integrity, coherence, division into parts), an interpretation of the text as a result of translating the content of the message are presented.

Key words: psycholinguistics, speech, linguistic personality, thinking, language phylogeny, ontogenesis of language.

І. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td colspan="2">денна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 6</td><td>Галузь знань:
01 Освіта/ Педагогіка</td><td colspan="2" rowspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Спеціальність
014 «Середня освіта»</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Індивідуальне науково-дослідне завдання – укладання словника з психолінгвістики</td><td rowspan="3">014.01 Середня освіта (Українська мова і література</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>3-й, 4-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 180</td><td rowspan="2"></td><td>6-й, 8-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Тижневих годин для денної форми навчання – 14: аудиторних – 6; самостійної роботи студента – 8</td><td rowspan="6">Ступінь:
бакалавра</td><td>20 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>20 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>140 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 60 год. – аудиторні заняття, 120 год. – самостійна робота (22%/78%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета курсу: формування умінь аналізувати мовні явища як об'єктивацію багатофакторної діяльності людини; засвоєння інформації про зміст, проблеми і методи сучасної психолінгвістики; теорію мовленнєвої діяльності, її структуру та механізми; поняття філогенезу мови та онтогенезу мовлення.

Завдання курсу: ознайомитися з предметом «Психолінгвістика», його структурою; періодизацією становлення та розвитку; визначити мовні явища у контексті психолінгвістичного аналізу; розглянути теорії виникнення мови (філогенез); процес становлення і розвитку мовлення окремого індивіда (онтогенез); усвідомити психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення; проаналізувати текст як об'єкт психолінгвістики; аналізувати мовленнєву діяльність в соціокультурно-мовленнєвому контексті.

Передумови для вивчення дисципліни: курс тісно пов'язаний зі вступом до мовознавства та теоретичними проблемами мовознавства, лінгвофілософією, психологією, лінгвістикою тексту.

Навчальна дисципліна складається з чотирьох кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знання й розуміння предметної галузі й професійної діяльності.

ПРН 4 Володіння українською мовою на високому рівні й здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціокультурних явищ.

ПРН 5 Знання підґрунтя й історичних віх фундаментальних дисциплін (теоретичні проблеми мовознавства та літературознавства, історії української мови, української літератури) як теоретичного базису дослідницької й прикладної діяльності в галузі мовознавства і літературознавства.

ПРН 12 Сформованість комунікативної компетентності з української мови, здатність вдосконалювати та підвищувати її рівень.

ПРН 13 Здатність оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

У результаті вивчення курсу студент студент оволодіває такими компетентностями:

І. Загальнопредметні:

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ІІ. Фахові:

ФК 1. Здатність визначати мовні явища в контексті психолінгвістичного аналізу. Усвідомити психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення. Засвоїти основи експериментальної лінгвістики, сформувати вміння проводити й описувати експеримент.

ФК 2. Здатність аналізувати мовленнєву діяльність у соціокультурно-мовленнєвому контексті.

ФК 3. Здатність орієнтуватися в теоріях виникнення мови. Дослідити процес становлення і розвитку мовлення окремого індивіда (онтогенез).

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Психолінгвістика – дослідження розвитку й застосування мовленнєвої здатності як психічного феномена

Тема 1. Предмет психолінгвістики, причини виникнення, галузева приналежність. Історія зародження й розвитку психолінгвістики. Прикладні аспекти психолінгвістики.

Кредит 2. Експериментальна психолінгвістика.

Тема 2. Експериментальна психолінгвістика. Основні поняття й терміни експериментальної психолінгвістики.

Кредит 3. Мовленнєва діяльність, її структура та механізми

Тема 3. Мовна особистість у психолінгвістиці.

Тема 4. Мовні явища в контексті психолінгвістичного аналізу. Мовна здібність: структура, зміст. Мовленнєва діяльність, її структура й механізми. Моделі мовленнєвої діяльності. Мовленнєва діяльність у соціокультурному мовному контексті. Сприйняття мовлення. Розуміння мовлення як мисленнєво-мнемічний процес, моделювання розуміння мовлення. Породження мовленнєвого висловлювання.

Тема 5. Психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення. Мислення й мова. Теорія ментальної мови у вітчизняній та світовій науці. Проблеми внутрішнього мовлення. Дуальна організація роботи головного мозку.

Кредит 4. Філогенез мови

Тема 6. Філогенез мови. Теорія виникнення мови зі звуків, що успадковані від тваринних предків. Створення мови силою людського розуму.

Кредит 5. Онтогенез мовлення.

Тема 7. Передумови виникнення потреби в спілкуванні.

Тема 8. Особливості дитячого мовлення. Ігрові лінгвістичні «породження» в мовленні дитини. «Проблемні» діти: мовлення, інтелект, знаки.

Тема 9. Проблеми двомовності й культура. Розвиток «двомовної дитини». Ранній розвиток нерідної мови як проблема навчання операцій зі знаками.

Кредит 6. Текст у лінгвістиці й психолінгвістиці.

Тема 10. Проблема тексту у лінгвістиці й психолінгвістиці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	к	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Психолінгвістика – дослідження розвитку й застосування мовленнєвої здатності як психічного феномена						
Тема 1. Предмет психолінгвістики, причини виникнення, галузева приналежність. Історія зародження й розвитку психолінгвістики. Прикладні аспекти психолінгвістики.	30	2	2			26
Усього:	**30**	**2**	**2**			**26**
Кредит 2. Експериментальна психолінгвістика						
Тема 2. Експериментальна психолінгвістика. Основні поняття й терміни експериментальної психолінгвістики.	30	2	2			26
Усього:	**30**	**2**	**2**			**26**
Кредит 3. Мовленнєва діяльність, її структура та механізми						
Тема 3. Мовна особистість у психолінгвістиці.	10	2	2			6
Тема 4. Мовні явища в контексті психолінгвістичного аналізу. Мовна здібність: структура, зміст. Мовленнєва діяльність, її структура й механізми. Моделі мовленнєвої діяльності. Мовленнєва діяльність у соціокультурному мовному контексті. Сприйняття мовлення. Розуміння мовлення як мисленнєво-мнемічний процес, моделювання розуміння мовлення. Породження мовленнєвого висловлювання.	10	2	2			6
Тема 5. Психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення. Мислення й мова. Теорія	10	2	2			6

ментальної мови у вітчизняній та світовій науці. Проблеми внутрішнього мовлення. Дуальна організація роботи головного мозку.						
Усього:	**30**	**6**	**6**			**18**
Кредит 4. Філогенез мови						
Тема 6. Філогенез мови. Теорія виникнення мови зі звуків, що успадковані від тваринних предків. Створення мови силою людського розуму.	30	2	2			26
Усього:	**30**	**2**	**2**			**26**
Кредит 5. Онтогенез мови. Особливості дитячого мовлення						
Тема 7. Онтогенез мовлення. Передумови виникнення потреби в спілкуванні.	10	2	2			6
Тема 8. Особливості дитячого мовлення. Ігрові лінгвістичні «породження» в мовленні дитини. «Проблемні» діти: мовлення, інтелект, знаки.	10	2	2			6
Тема 9. Проблеми двомовності й культура. Розвиток «двомовної дитини». Ранній розвиток нерідної мови як проблема навчання операцій зі знаками	10	2	2			6
Усього:	**30**	**6**	**6**			**18**
Кредит 6. Текст у лінгвістиці й психолінгвістиці						
Тема 10. Проблема тексту в лінгвістиці й психолінгвістиці.	30	2	2			26
Усього:	**30**	**2**	**2**			**26**
Усього годин:	**180**	**20**	**20**			**140**

5.Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кіль-кість годин
Кредит 1. Психолінгвістика – дослідження розвитку й застосування мовленнєвої здатності як психічного феномена		
1.	**Тема 1.** Предмет психолінгвістики, причини виникнення, галузева приналежність.	2
Кредит 2. Експериментальна психолінгвістика		
2.	**Тема 2.** Експериментальна психолінгвістика.	2
Кредит 3. Мовленнєва діяльність, її структура та механізми		
3.	**Тема 3.** Мовна особистість у психолінгвістиці.	2
4.	**Тема 4.** Мовні явища у контексті психолінгвістичного аналізу. Сприйняття й розуміння мовлення та тексту.	2
5.	**Тема 5.** Психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення.	2
Кредит 4. Філогенез мови		
6.	**Тема 6.** Філогенез мови.	2
Кредит 5. Онтогенез мови. Особливості дитячого мовлення		
7.	**Тема 7.** Психолінгвістичний аналіз онтогенезу мовлення	2
8.	**Тема 8.** Особливості дитячого мовлення.	2
9.	**Тема 9.** Проблеми двомовності й культура.	2
Кредит 6. Текст у лінгвістиці й психолінгвістиці		
10.	**Тема 10.** Проблема тексту в лінгвістиці й психолінгвістиці.	2
	Разом:	**20**

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кіль-кість годин
Кредит 1. Психолінгвістика – дослідження розвитку й застосування мовленнєвої здатності як психічного феномена		
1.	**Тема 1.** Предмет психолінгвістики, причини виникнення, галузева приналежність.	2
Кредит 2. Експериментальна психолінгвістика		
2.	**Тема 2.** Експериментальна психолінгвістика.	2
Кредит 3. Мовленнєва діяльність, її структура та механізми		
3.	**Тема 3.** Мовна особистість у психолінгвістиці.	2
4.	**Тема 4.** Мовні явища у контексті психолінгвістичного аналізу. Сприйняття й розуміння мовлення та тексту.	2
5.	**Тема 5.** Психолінгвістичні проблеми мовленнєвого мислення.	2
Кредит 4. Філогенез мови		
6.	**Тема 6.** Філогенез мови.	2
Кредит 5. Онтогенез мови. Особливості дитячого мовлення		
7.	**Тема 7.** Психолінгвістичний аналіз онтогенезу мовлення	2
8.	**Тема 8.** Особливості дитячого мовлення.	2
9.	**Тема 9.** Проблеми двомовності й культура.	2
Кредит 6. Текст у лінгвістиці й психолінгвістиці		
10.	**Тема 10.** Проблема тексту в лінгвістиці й психолінгвістиці.	2
	Разом:	**20**

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кіль-кість годин
Кредит 1. Психолінгвістика – дослідження розвитку й застосування мовленнєвої здатності як психічного феномена		
1.	**Тема 1**. Концепція зв'язку мовлення й думки, духу народу; мови як витвору народної мовної свідомості, психологічної мовленнєвої організації індивіда Психолінгвістика у колі суміжних наук. Прикладні аспекти психолінгвістики.у працях О. Потебні. Підготуйте повідомлення на тему: Значення доробку Бодуена де Куртена у становлення психолінгвістики. Біологічна концепція мови А. Шлейхера. Х. Штейнталь – основоположник психологічного напрямку в мовознавстві. Унесок Л. Блумфілда у розвиток біхеовіризму. Новаторська концепція розвитку думки О. Потебні. Нейропсихолінгвістика як дослідження психофізіологічних механізмів породження й розпізнавання мовлення. Актуальні питання патопсихолінгвістики. Перспективи розвитку лінгвістичної гендерології та її вплив на психолінгвістику. Моделюванням вербальної поведінки у системах штучного інтелекту	13
2.	**Тема 1.** Лінгвістичний напрямок у психолінгвістиці.	13
Кредит 2. Експериментальна психолінгвістика		
3.	**Тема 2.** Укладання словника термінів експериментальної психолінгвістики	10
4.	**Тема 2.** Проведення й опис експерименту	16

Кредит 3. Мовленнєва діяльність, її структура та механізми		
5.	**Тема 3.** Структура мовної особистості. Аналіз статті з означеної проблеми.	6
6.	**Тема 4.** Мова як багатоаспектний феномен. Мова як діяльність. Поняття діяльності, види діяльності. Терміни «мова», «мовлення», «мовленнєва діяльність». Мова як енергія в роботах В. фон Гумбольдта. Експлікація психіки й мовленнєва поведінка особистості (Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн). Мовленнєвий акт, його типи та структура.	6
7.	**Тема 5.** Поняття «мислення» у психологічній науці. Види мислення. Мислення і вікові особливості особистості.	6
Кредит 4. Філогенез мови		
8.	**Тема 6.** Теорія трудових викриків (презентація, добірка медіа-сюжетів).	26
Кредит 5. Онтогенез мови		
9.	**Тема 7.** Концепція онтогенезу мовлення радянської психолінгвістики (Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн).	6
10.	**Тема 8.** Проблема розвитку дітей-мауглі.	6
11	**Тема 9.** Проблеми розвиток у «двомовної дитини». Що таке дитячий білінгвізм і які його позитивні сторони? Розвиток дітей у білінгвальній сім'ї (за допомогою інтернет-видань).	6
Кредит 6. Текст у лінгвістиці й психолінгвістиці		
12.	**Тема 10.** Випишіть тлумачення таких термінів: а) рубрика, основний текстовий блок (корпус тексту), автор тексту, абзац, виноска, рядок, графічне слово, графічне речення, літера та пунктуаційний знак; б) перелік, цитата, посилання, дата, число, скорочення, знаки, власні назви, умовні позначення.	10
13.	**Тема 10.** Добір перекладів творів українських та зарубіжних письменників. Проаналізуйте, яка різниця в цих перекладах.	16
	Разом:	**140**

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Укладання словника з психолінгвістики, написання рефератів, підготовка презентацій.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно за умови, якщо відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; відповідає мовним нормам. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.

Студенту виставляється дуже добре, якщо відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; однак трапляються незначні мовленнєві огріхи. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, проте не завжди наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.

Студенту виставляється добре, якщо відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; однак трапляються незначні мовленнєві огріхи. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, проте не завжди наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.

Студенту виставляється достатньо, якщо відповідь змістовна, однак неповна, репліки недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином використання термінологічної лексики; порушується послідовність і логічність викладу думок; надається перевага невербальній комунікації; трапляються суттєві мовленнєві огріхи.

Студенту виставляється задовільно, якщо він бере участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, проте, відповіді є недостатніми за обсягом (до 5-6 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду.

Оцінка *за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи* виставляється з урахуванням таких параметрів:

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 300 до 300 балів (за 6 кредитів), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 6 кредитів.

Поточне оцінювання та самостійна робота										КР	Накопичувальні бали/сума
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	60	500/100
100	100	20	25	25	100	35	35	30	70		

***Примітка.** Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення − вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація − метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

12. Рекомендована література

Базова

1. Воробйова Л. М. Основи психолінгвістики. Рівне, 2007. 192 с.
2. Воробйова Л. М. Психолінгвістичний глосарій Рівне, 2011.т128 с.
3. Засєкіна Л. В., Засєкін С. В. Вступ до психолінгвістики: навч. посіб. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2002. 168 с.
4. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. К.: ВЦ Академія, 2010. 208 с.
5. Методичні рекомендації до курсу «Психолінгвістика» / укладач: К. А. Марчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 39 с.

6. Рускуліс Л. В. Психолінгвістика: навч.-метод. посіб. Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, 2012. 88 с.
7. Рускуліс Л., Баденкова В., Корнієнко І. Корпус навчально-методичних матеріалів: мовознавчий та історико-лінгвістичний цикли (рівень бакалавр). Миколаїв: Іліон, 2021. 420 с.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2006. 460 с.
9. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О.Калмикової. К.: ПереяславХмельницький педагогічний інститут, в-во «Фенікс», 2008. 245 с.

Додаткова

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підр. К.: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Бацевич Ф. С. Атмосфера спілкування: спроба психолінгвістичного дослідження. *Мовознавство.* 2002. №№ 4-5.
3. Бейкер, Колін Основи білінгвальної освіти і білінгвізму, 5-те вид. Д.: ЛІРА, 2016. 645 с.
4. Бєлова І. Особливості розвитку мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями. URL: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/ med_osvita/article/view/11876/11299
5. Білецький А. О. Про мову і мовознавство: навч. посіб. студ. філол. спец. вищ. навч. закладів. К.: «АртЕк», 1996. 224 с.
6. Білик К. До питання лінгвістичного визначення терміна «асоціація» URL: http://mova.knu.ua/wp-content/uploads/2020/01/65_6.pdf.pdf.
7. Близнюк К. Асоціативні експерименти: валідність і лінгвістична інформація. URL: :http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/16345.
8. Богуш А. Становлення і розвиток розуміння мовлення дітьми раннього віку в контексті дискурсивної лінгвістики. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/2_2011/1.pdf
9. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семі років: монографія. К.: Вид. дім «Слово», 2004. 376 с.
10. Бондаренко О. Ф. Факторний аналіз психолінгвістичних особливостей висловлювання у психотерапії. *Мовознавство*. 1991. № 4.
11. Борак О. Причинна обумовленість порушень у мовленнєвому розвитку в розумово відсталих дітей. *Особлива дитина: «навчання і виховання»*. 2015. № 4. С. 24−32.
12. Ботъ Л. П. Тенденції та напрямки вивчення дитячого мовлення. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2& I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/apyl_2012_24_22.pdf.
13. Бусол О. Потенційна небезпека штучного інтелекту. *Інформація і право*. URL: http://www.ippi.org.ua/busol-oyu-potentsiina-nebezpeka-shtuchnogo-intelektu.
14. Вихрущ А. В., Яблонь Т. В., Драч І. Д. Діти з особливими потребами в умовах реформування системи місцевого самоврядування. *Медична освіта*. 2020. № 4. С. 10-15.
15. Вікова психологія / за ред. Г.С. Костюка. К.: Рад. школа, 1976. 269 с.
16. Вільчинський Ю. Олександр Потебня як філософ. Львів: ЛДУ, 1995. 128 с.
17. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посіб. К.: Либідь, 2005. 400 с.
18. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 308 с.
19. Гавриш Н. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці. Донецьк: ТОВ «Либідь», 2001. 218 с.
20. Галкіна К. Основні поняття генеративної лінгвістики. URL: https://jpvs.donnu.edu.ua/article/view/3645.

21. Гошовська Д. Т. Спеціальна психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу. Луцьк: Вежа, 2011. 265 с.
22. Денисевич О. Вільний асоціативний експеримент як засіб дослідження соціального портрету. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/ 123456789/37537/42-Denysevych.pdf?sequence=1.
23. Загнітко А. П., Домрачева І. Р. Основи мовленнєвої діяльності: навч. посіб. Донецьк: Український Культурологічний Центр, 2001. 56 с.
24. Засєкіна Л. Контекстуально-динамічний аналіз розвитку психолінгвістики у XXI столітті. URL: http://oaji.net/articles/2015/1551-1421344025.pdf.
25. Засєкіна Л. Тенденції розвитку вітчизняної психолінгвістики: методологічний огляд проблем та окреслення шляхів їх вирішення. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/psling_2008_1_2.pdf.
26. Зернецький П. В. Хто я? Який я? (Антропологічні, психологічні та мовленнєві типи особистості). *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2004. № 2. С. 164-167.
27. Калмикова Л. О. Психологія формування мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку: монографія] К.: Фенікс, 2008. 497 с.
28. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму). Львів: Літопис, 2002. 304 с.
29. Корсун Ю. І. Питання мовленнєвого розвитку дітей у педагогічній думці зарубіжжя. URL: http://oaji.net/articles/2014/927-1402472423.pdf
30. Коць Тетяна О. О. Потебня про оцінність слова: проекція на мовну реальність http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/112526/09-Kotz.pdf?sequence=1
31. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник. К.: Видавничий центр «Академія». 2003. 464 с. (Серія Альма-матер).
32. Кривошея С. Онтологія поетичного слова в естетичному та герменевтичному вимірах (на матеріалах доробку О. Потебні та Г. Шпета): Автореф. дис.... канд. філос. наук. К., 1997.
33. Кузнєцова О. М. Особливості процесу породження та сприйняття мовлення у соціально-орієнтованих ситуаціях. URL: http://www.rusnauka.com/ 16_ADEN_2011/ Philologia/7_88513.doc.htm.
34. Кулик О., Рубан І. Мовна й мовленнєва особистість: проблема дефініцій. *Теоретична і дидактична філологія*. 2014. Вип 17. С. 76–89.
35. Куранова С. Мовна особистість: психолінгвістичний аспект. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/20642/Kuranova_Movna_osobystist_psykholinhvistychnyi_aspekt.pdf?sequence=3&isAllowed=y
36. Курінний О., Черкасова Т. Виховання білінгвальних дітей. URL: http://repo.snau.edu.ua/bitstream/.pdf.
37. Львівська потебніана: матеріали наук. читань, присвяч. 160-річчю з дня народж. Олександра Потебні. Львів: ЛДУ, 1995.
38. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі: навч. посіб. для студ.-філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.
39. Мякушко О. І. Системи класифікації розумової відсталості та підходи до діагностики дітей з помірною розумовою відсталістю. *Науковий часопис. Корекційна педагогіка*. 2013. Вип. 4 (1). С. 146−154.
40. Навчання дітей із порушеннями слуху : навч.-метод. посіб. / С. В. Кульбіда та ін. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 216 с.
41. Нуртаєва Ю. Проблеми механізмів внутрішнього мовлення у психолінгвістичній спадщині М. І. Жинкіна. URL: http://eepl.at.ua/_ld/0/14_eejpl_journal_1.pdf.
42. Олександр Опанасович Потебня: Біобібліогр. покажч. / Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. Центр. наук. б-ка. Філол. фак.; [Уклад. В.Ю.Франчук та ін.; Наук. ред. Ф.Х.Широкорад]. Х., 2005. 162 с.
43. Олійник А. Українські вчені беруться за штучний інтелект. URL: :http://studway.com.ua/shtuchniy-intelekt-po-ukrainski
44. Палихата Е. Нейролінгвістичне програмування риторичної логосфери студентів у процесі вивчення красномовства. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. URL: https://doi.org/10.25128/2415-3605.19.1.14

45. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини як фактор вибору стратегії міжособистісного спілкування. URL: http://appsychology.org.ua /data/jm/v4/i15/3.pdf
46. Психолінгвістика в сучасному світі. Тези X Міжнародної науково-практичної конференції (22-23 жовтня 2015 року, Переяслав-Хмельницький) / Відп. ред. Л. О. Калмикова; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький: ФОП Лукашевич О. М., 2015. 152 с.
47. Рускуліс Л. Методична система формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови у процесі вивчення мовознавчих дисциплін: монографія / за заг. ред. М. Пентилюк. Миколаїв: ФОП Швець В. М., 2018. 420 с.
48. Рускуліс Л. Мовленнєва діяльність у системі психолінгвістичних чинників підготовки студента-словесника. Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe: zbiór raportów naukowych (29.01.2013–31.01.2013). Kraków. Warszawa: Wydawca: Sp. z o. o. «Diamond tradion tour», 2013. P. 73-79
49. Рускуліс Л. Мовленнєва діяльність у системі психолінгвістичних чинників підготовки студента-словесника. *«Teoretyczne i praktyczne innowacje naukowe»*: *zbiór raportów naukowych* (29.01.2013-31.01.2013). Kraków. Warszawa: Wydawca: Sp. z o. o. «Diamond tradion tour», 2013. P. 73–79.
50. Рускуліс Л. Психологічні особливості мислення майбутнього вчителя української мови. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія:Педагогіка і психологія: зб. наук. праць / редкол.: В. І. Шахов (голова) та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. Вип. 52. С. 221-225.
51. Савчин О. М. Роль внутрішнього мовлення в комунікативно-мовленнєвому розвитку дітей дошкільного віку. URL: https://www.google.com/ search?q=3
52. Селігей П. О. Мовна свідомість: структура, типологія, виховання. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 118 с.
53. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2010. 240 с. (Серія «Альма-матер»).
54. Синьов В. М., Матвєєва М. П., Хохліна О. П. Психологія розумово відсталої дитини. К.: Знання, 2008. 359 с.
55. Соловей О. А. Порівняльний аналіз мовленнєвої діяльності дітей з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги і дітей групи норми. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/153576254.pdf.
56. Сосюр Фердінанд де. Курс загальної лінгвістики / пер. з фр. А. Корнійчук, К. Тищенко. К.: Основи, 1998. 324 с.
57. Струганець Л. Поняття «мовна особистість» в україністиці. URL:http:// dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/110242/22-Struhanets.Pdf? sequence=1 (дата звернення: 22.06.2018).
58. Терехова Д. Використання психолінгвістичних методів дослідження для міжмовних і міжкультурних зіставлень. URL: http://journals.uran.ua/ index.php/2411-5991/article/download/70183/65429.
59. Трифонова О. С. Формування мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку: монографія. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2012. 467 с.
60. Трофименко Л. Особливості розвитку особистості дошкільників з мовленнєвими порушеннями. URL: https://lib.iitta.gov.ua/713055/1.pdf
61. Філіппова І. Ю. Міжкультурна комунікація. Психологічний дискурс. *Практична психологія та соціальна робота*. 2004. № 4. С. 5.
62. Філон, М., Галунова Н. На шляху пізнання антропоцентричного буття мови: українська соціопсихолінгвістика кінця XX – початку XXI століття. URL: https://periodicals.karazin.ua/philology/article/ download /5596/5150/
63. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія / Богуш А. М., Трифонова О. С., Кисельова О. І., Горіна Ж. Д., Черкасов М. П. / за заг. ред.. акад. А. М. Богуш. Одеса: ПНЦ АПН України, 2008. 271 с.
64. Франчук В. Ю. Олександр Опанасович Потебня. К.: Наук. думка, 1985. 167 с.

65. Хомський Н. Роздуми про мову / пер. з англ. Львів: Ініціатива, 2000. 352 с.
66. Храбан Т. Використання асоціативного експерименту як одного з основних методів психолінгвістики в дослідженні інтернет-комунікації. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна.* 2016. Вип. 30. С. 163–175.
67. Чернишенко І. Асоціативний психолінгвістичний експеримент як ефективний спосіб дослідження тезаурусу мовної особистості. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство).* Вип. 95. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. 580 с.
68. Яблонко В. Я. Психолого-педагогічні основи формування особистості: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 220 с.
69. Яворська Г.М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: Мова, культура, влада К.: Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 2000. 288 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К. : Видавничий центр «Академія», 2004. 344с. (25).
2. Дубравська Д. М. Основи психології: навч. посіб. Львів: Світ, 2001. 280 с. (20).
3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К: Полтава – Довкілля, 2006. (25).
4. Рускуліс Л. В. Психолінгвістика: навч.-метод. посіб. Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, 2012. 88 с. (10).
5. Рускуліс Л. В., Баденкова В. М., Корнієнко І. А. / за заг. ред. Л. В. Рускуліс. Корпус типових навчальних програм. Частина І. Миколаїв, 2019. 183 с. (URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/10790/1/Korpus-I-chastina.pdf). (10).